

DREPTUL

LEGIslaTİUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

Responsabilitatea locatarului pentru incendiu, de d-l D. Alexandrescu.

Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiuni-unile.— Observațiunile Inaltei Curți relative la proiectul de lege pentru organizarea judecătorească.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea III:* Alfieri Roșcoveici cu Ministerul de finance.

Curtea de apel din București, secțiunea III: Iordan Mihai cu soția sa Constantina.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Observație.*

Responsabilitatea locatarului pentru incendiu

(Comentariul art. 1435 din codul civil)

Art. 1435 din codul civil dispune că locatarul este răspunzător de incendiu, dacă nu probează că incendiul s'a întâmplat prin caz fortuit sau forță majoră, sau prin defect de construcție, sau că focul a venit dela o casă vecină (Cpr. Cas. rom. *Dreptul* No, 73 din 1901 și Bulet. 1901, p. 993).

Această responsabilitate se întemeiază pe împrejurarea că incendiul provine de cele mai multe ori din culpa acelora cari locuiesc imobilul, *quia incendia culpa fiunt inhabitantium*¹⁾.

Acest text nu este decât o consecință a principiului înscris în art. 1434, după care locatarul răspunde de stricăciunile și perderile întâmplate în cursul folosinței sale, întrucât nu dovedește că aceste perderi și stricăciuni au urmat fără culpa lui.

1) L. 3, § 1, *in medio*, Dig., *De officio præfecti vigilum*, 1, 15. Vezi și L. 11, Dig., *De periculo et commodo rei venditæ*, 18, 6, unde se zice: «*Incendium sine culpa fieri non potest*». «*Les incendies arrivent ordinairement par la faute de ceux qui habitent la maison*», ziceă tribunalul Jaubert, înaintea Corpului legislativ. Cpr. Troplong, *Louage*, I, 364, p. 453; Planiol, II, 1713 (ed. 4-a), etc.

Această dispoziție, departe de a fi o derogare dela dreptul comun, nu este, din contra, decât o aplicare a principiilor generale. În adevăr, locatarul fiind debitorul unui corp cert și determinat, trebuie să restituie lucrul la finele contractului. Or, spre a-și îndeplini această obligație, el trebuie să dovedească că lucrul a perit fără culpa lui (art. 1156 și 1434, § 1).

El răspunde deci de incendiu, dacă nu dovedește că focul s'a întâmplat prin caz fortuit sau forță majoră (aceste expresii fiind sinonime), ori se datorește unui viciu de construcție sau, în fine, a venit dela o casă vecină. Prin urmare, locatarul este presupus în culpă, și proprietarul nu este ținut a dovedi existența unei culpe, ci din contra, locatarul trebuie, pentru ca să scape de culpă, să dovedească că focul nu-i este imputabil²⁾.

2) Cpr. Trib. Teleorman și Audenarde (Belgia), *Dreptul* No. 84 din 1903; *Flandre judiciaire*, No. 33 din 1903, p. 603; C. Lyon, Répert. Dalloz, *Supplément*, 237, nota 1; Judec. ocol. T.-Severin, *Cr. judiciar*, No. 48 din 1906; Thiry, IV, 29; Aubry et Rau, V, § 367, p. 317, nota 21 (ed. 5-a); Troplong, *Louage*, I, 364, p. 452 urm.; Guillouard, *Idem*, I, 253; Baudry et Wahl, *Idem*, I, 972.

Această dispoziție, care statornicește o prezumpție de culpă contra locatarului, în favoarea locatarului, prezumpție care poate fi răsturnată prin dovada contrară, nu se aplică decât în privința raporturilor dintre locatar și proprietar, nu însă și la alte cazuri. Astfel, proprietarul lezat printr'un incendiu provenit dela un vecin, nu poate dobândi daune dela acest vecin decât stabilind că focul se datorește greșelii sau imprudenței vecinului, art. 1435 nefiind aplicabil în specie. Cpr. C. București, *Dreptul* No. 69 din 1886; C. Nancy și Aix, *Pand. Périod.* 94. 2. 63; D. P. 95. 2. 167; Sirey, 95. 2. 204; Cas. fr. *Dreptul* No. 84 din 1903, pag. 696 și Sirey, 1904. 1. 16; Baudry et Wahl, *op. cit.*, I, 1011; Guillouard, I, 278; T. Hue, X, 320. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 494, nota 3.

Art. 1435 nu este, de asemenea, aplicabil raporturilor dintre lo-

Chestiunea este însă de a se ști dacă locatarul, spre a se sustrage dela această responsabilitate, trebuie numai decât să dovedească unul din faptele enumerate de art. 1435, sau dacă este suficient să dovedească prin orice mod, conform art. 1434 § 1, că incendiul nu se datorește culpei sale? Deși această chestiune este controversată, totuș credem că dovedirea din partea locatarului a lipsei de culpă din partea lui și a oamenilor de cari el răspunde (art. 1434 § 2) este suficientă, și aceasta pentru următoarele motive:

1° Art. 1435 este, precum am spus-o, o aplicare a art. 1434, iar nu o derogare dela acest text; 2° termenii art. 1435 nu sunt restrictivi, căci cazul fortuit pe care îl prevede acest text cuprinde toate cazurile în cari incendiul nu este datorit culpei locatarului; 3° art. 1435 fiind împrumutat dela Pothier (*Louage*, IV, 194), acest autor aplică locatarului regulile generale, fără nici o mărginire; 4° în fine, lucrările pregătitoare dovedesc că art. 1434 § 1 și 1435 se referă la aceeaș probă³⁾.

Dacă locatarul nu poate dovedi, conform art. 1434, lipsa de culpă din partea sa și a oamenilor de cari răspunde, el nu se va putea sustrage dela responsabilitatea edictată de art. 1435, decât stabilind unul din cele trei fapte prevăzute de acest

cator și acei cari ar locui imobilul fără a avea obligația de a-l restitui, precum ar fi, de exemplu: membrii familiei locatarului sau alte persoane primite în gazdă de el. Locatorul nu va putea deci să urmărească direct pe acești din urmă decât dovedind culpa lor. Baudry et Wahl, I, 1009, *in fine* și 1019; Thiry, IV, 33; T. Hue, X, 319, p. 432; C. Poitiers, Sirey, 89. 2. 183; D. P. 90. 2. 100.

În cât privește pe acei cari dețin lucrul în virtutea unei alte convențiuni decât un contract de locațiune, precum: uzufructuarul, uzuarul sau abitorul unui imobil, vânzătorul, creditorul antecrezist, etc., vezi Baudry et Wahl, I, 1009, 1010.

În cât privește, în spețial, responsabilitatea uzufructuarului către proprietar, pentru arderea imobilului supus uzufructului, vezi t. III, partea I al Coment. noastre, p. 492 urm., *ad notam*.— S'a decis că uzufructuarul, care a închiriat imobilul supus uzufructului, poate să invoace contra locatarilor săi dispoziția art. 1435, iar că nudul proprietar, care nu are nici un raport juridic cu acești locatari, trebuie să stabilească culpa lor. C. Lyon, D. P. 81. 2. 70. Vezi și Répert. Dalloz, *Supplément*, v^o *Louage*, 216.

3) Vezi în acest sens, Planiol, II, 1717; Trib. Gand, *Flandre judiciaire* din 1894, p. 330; C. Lyon, Sirey 1908. 2. 231 și *Dreptul* No. 6 din 1909, pg. 48, precum și numeroasele autorități citate acolo.— *Contră*: Baudry et Wahl, I, 978; C. Iași, *Dreptul* No. 17 din 1879, p. 135 (motive), precum și multe alte autorități citate asupra deciziei menționate a Curței din Lyon, în *Dreptul* No. 6 din 1909. Vezi și Judec. ocol. Turnu-Severin, *Cr. judiciar* No. 48 din 1906.

text, adică: cazul fortuit, un defect de construcție sau comunicarea focului dela o casă vecină.

1° *Cazul fortuit*. — Prin caz fortuit sau forță majoră (*vis divina, vis major*) (art. 1082, 1083, 1156, 1435, 1447, 1448, 1457, 1681, etc.), se înțelege orice eveniment întâmplat dintr'o cauză străină și neimputabilă locatarului, la care el n'a putut să reziste, *omnis vis cui resisti non potest*⁴⁾, precum incendiul cauzat prin trăznet sau printr'o mână criminală, chiar dacă autorul este necunoscut; lipsa de întreținere din partea locatarului, etc.⁵⁾.

2° *Viciu de construcție*.— Dovedirea din partea locatarului a unui viciu de construcție al imobilului închiriat, îl scutește de responsabilitate, dacă se stabilește o relație între acest viciu și incendiu, afară de cazul când viciul de construcție s'ar datorî însuș locatarului, când, de exemplu, viciul de construcție ar fi cauzat prin nefacerea reparațiilor locative⁶⁾.

3° *Comunicarea focului dela o casă vecină*. — Dovedirea acestei împrejurări scutește pe locatar de răspundere. Se face însă excepție în această privință, de către unii, în ipoteza când casa vecină, dela care a venit focul, aparține locatarului, sau eră locuită de dânsul, pentru că el trebuie să supravegheze acest din urmă imobil ca și acel închiriat⁷⁾.

Locatarul mai poate încă fi declarat responsabil de incendiu, chiar când focul a provenit dela o casă vecină, dacă există neglijență din partea lui⁸⁾.

Art. 1435 se aplică la orice locațiune de imobile, fie urbane sau rurale, și chiar la locațiunile de lu-

4) L. 15, § 2, Dig., *Locati conducti*, 19, 2. Vezi și L. 25, § 6, Dig., *loco cit.* Cpr. Trib. Iași, *Dreptul* No. 34 din 1908 (cu observ. noastră). Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 347 urm., text și note.— Faptul unui terțiu de a se introduce în imobil spre a comite un furt și a pune foc din imprudență la acest imobil, se consideră ca un caz fortuit. Trib. Audenarde, *Flandre judiciaire*, No. 38 din 1903, p. 603. Caracterele cazului fortuit nefiind determinate de lege, se apreciază în mod suveran de către judecătorii fondului. Trib. Audenarde, *Flandre judiciaire, loco supra cit.*

5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, I, 977, p. 515.

6) Baudry et Wahl, I, *loco cit.*, p. 515, 516.— Dacă locatarul ar dovedi că incendiul se datorește unui viciu de construcție ce nu-i poate fi imputat, el nu numai că va fi scutit de responsabilitate, dar încă va putea cere daune dela locatar. Aubry et Rau, V, § 367, pg. 317, nota 20 *quater* (ed. 5-a), și autoritățile citate acolo.

7) Vezi Baudry et Wahl, I, *loco cit.*, p. 516, text și note.

8) Troplong, *Louage*, I, 386, 387, p. 471.

cruri mobiliare⁹⁾. El nu se aplică însă în caz de o explozie de gaz, această ipoteză fiind cârmuită de dreptul comun¹⁰⁾.

Am terminat cu responsabilitatea locatarului în caz când un singur locatar ocupă imobilul închiriat. Se poate însă întâmpla ca imobilul să fi fost închiriat la mai mulți locatari, sau ca însuș proprietarul să locuiască și el casa închiriată altora; și, în asemenea caz, se naște întrebarea: care va fi responsabilitatea fiecăruia din ei? Aceste ipoteze, mult mai delicate de cât acea precedentă, vor fi examinate în numărul viitor al acestei reviste.

(Va urmă)

D. ALEXANDRESCO

9) Baudry et Wahl, I, 1003, 1004; Valéry, *Louage de meubles*, 30; Guillaouard, *Louage*, I, 275 și II, 680; C. Angers, Sirey, 1905. 2. 131 urm. — *Contrà*: C. Rouen, Sirey, 81. 2. 185 (două decizii). — Astfel, art. 1435 se aplică la locațiunea unui vas (corabie). *Marcadé*, VI, art. 1733, 1734, No. III, p. 475.

10) Baudry et Wahl, I, 981. — Art. 1435 ar fi însă aplicabil când explozia ar fi consecința unui incendiu. *Aubry et Rau*, V, § 367, p. 325, nota 27 bis (ed. 5-a).

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNI-UNITE

PROCES-VERBAL

No. 42.

Astăzi, 29 Noembrie 1908.

Subsemnații: prim-președinte, președinți și consilieri ai Inaltei Curți de casație și justiție, împreună cu membrii parchetului ei, întrunindu-ne în adunare generală, conform art. 148 și 149 din legea de organizare judecătorească, am luat în desbatere proiectul de lege modificator al acestei organizații, asupra căruia d-l Ministru de justiție, prin adresa cu No. 26216 din 22 Noembrie 1908, a binevoit a ne cere avizul.

În vederea urgenței cu care ni se cere această lucrare, am hotărât, dela început, a nu ne ocupa decât numai de părțile de principiu și cele esențiale ale proiectului, făcând însă și câteva observațiuni asupra unor puncte de detaliu.

I. Prin art. 2 din noul proiect, se consideră ca magistrați atât stagiarii cât și portăreii, iar grefierii și ajutoarele lor se consideră ca funcționari judecătorești.

Noi credem că cu modul acesta se face o nedreptate, cel puțin cu cei alipiți pe lângă Inalta Curte de casație, cari, după art. 5 din actuala ei lege, sunt asimilați în grad și onorar cu președinții și judecătorii de tribunal, având acelaș drept de înaintare; lor li se cer titluri ca și magistraților; ajutoarelor li se cere încă să fi fost supleanți sau substituiți; ei intră în compunerea legală a in-

stanței de judecată și sunt recuzabili ca și judecătorii, atunci pentru ce n'ar fi trecuți în rândul magistraților, sau cel puțin pentru ce nu se prevede în acest articol că sunt asimilați cu aceștia?

II. Principiul pluralității judecătorilor este admis mai în toate marile state europene, ca o garanție a unei bune și imparțiale aplicări a legii, ceea ce am avut și noi dela începutul organizării noastre judecătorești; bine înțeles, exceptându-se afacerile de o minimă importanță. Așa fiind, noi credem că inovația introdusă în noul proiect, ca un singur judecător, la tribunale, să judece afacerile de competența lui ca primă instanță, nu ar fi tocmai bună. Prin urmare, dacă stagiariului nu i se poate da dreptul, nici după un timp oarecare de practică, de a judeca, el făcând numai un noviciat pe lângă instanțele judecătorești, atunci ar trebui ca la fiecare tribunal să fie trei judecători, dintre cari unul delegat la instrucție. Dealtminte, prin noul proiect se prevede la cele mai multe tribunale și câte un judecător-sindic; dacă această măsură s'ar întinde la toate tribunalele, s'ar înlătură atunci orice inconvenient. Acest inconvenient al numărului restrâns de judecători prevăzuți în noul proiect, se va simți și mai mult în timpul funcționării Curților cu jurați și judecării recursurilor. În adevăr, art. 33 prevede că Curtea cu jurați, pe lângă juriul de judecată, se va compune din un membru al Curței de apel, ca președinte, și din doi judecători ai tribunalului. Dar de unde se vor lua acești doi judecători, căci unul ca instructor este recuzabil în cazurile prevăzute de procedura penală? Atunci va trebui să ia parte președintele tribunalului, și în acest caz ce se face cu procesele pendinte la tribunal? Dar în judecarea recursurilor, unde trebuie a judeca trei judecători, instructorul fiind mai totdeauna ocupat cu lucrările speciale?

III. Inalta Curte de casație și justiție, încă dela înființarea ei și până astăzi, a avut și are legea ei organică specială, și cu drept cuvânt, căci o atare instituție, care are o organizație cu totul deosebită, care este chemată a controla modul aplicării legilor, și care în anumite împrejurări se constituie în Inaltă Curte de justiție, nu poate fi coprinsă în totul în legea de organizație judecătorească generală. Așa fiind, noi suntem de părere a se modifica art. 39 din proiect, înlocuindu-se cu art. 35 din actuala lege de organizație.

În legătură cu aceasta, credem că trebuie modificat și art. 213 alin. III dela dispozițiile tranzitorii din proiect, prevăzându-se că dispozițiile legii de organizare judecătorească se vor aplica și Inaltei Curți de casație, dacă nu vor fi contrarii celor prevăzute în legea ei specială.

Asemenea s'ar putea lăsa ca tot în legea ei organică să se prevadă compunerea parchetului acestei Curți.

IV. Înființarea inspectorilor judecătorești, noi o credem utilă, dar numai pentru judecătorii de ocoale și tribu-

nale. În adevăr, atribuțiunile cari se dau acestor inspec-tori, deși sunt aproape mai toate date de actuala lege de organizație judecătorească (art. 114 și altele) și chiar de noul proiect (art. 171 și altele), primilor-președinți, președinților, primilor-procurori și procurorilor, dar probabil că din cauza raportului zilnic și a lucrărilor în comun, ajunge de se stabilește o intimitate oarecare între cei ce au dreptul de priveghere și acei ce trebuiesc să fie priveghiați, și de aci indulgența în modul de împlinire a datoriilor.

Acești inspec-tori poate că vor stimula nu numai pe judecători și personalul grefei a fi mai conștiincioși în îndeplinirea datoriilor lor, dar chiar și pe cei superiori a exercita o supraveghere mai reală.

Un singur lucru este de observat, și anume că între atribuțiunile date acestor inspec-tori se vede trecută și aceea de a controla modul cum judecătorii aplică legea.

Nu credem ca să se fi voit a se da drept acestor inspec-tori să examineze și să aprecieze soluțiunea dată de instanțele judecătorești diferitelor spețe ce ar fi judecat, căci această este numai un atribut al instanței superioare. Dacă aceasta s'a avut în vedere, atunci noi suntem de opinie a se șterge din proiect acest drept de control.

Ca ultim cuvânt, mai adăogăm că înființarea unui inspec-tor și pentru curțile de apel nu poate fi necesară, în vederea lungii experiențe și prin urmare a cunoașterii datoriilor lor, a acestor magistrați superiori.

V. Prin noul proiect de lege se prevede înființarea unui consiliu superior judecătorec, care, între altele, are două importante atribuțiuni: una pentru a-și da părerea asupra numirii și înaintării magistraților de orice grad, și a doua pentru a judeca infracțiunile magistraților inamovibili la datoriile profesionale și a hotărî pedepsele aplicabile acelor cari se abat dela acele datorii.

Ambele aceste atribuțiuni, în urma desbaterilor urmate, am găsit că sunt inutile, ba cea disciplinară chiar periculoasă principiului inamovibilității.

În adevăr, or acest consiliu superior să aibă dreptul și îndatorirea de a forma tablouri pentru persoanele cari ar putea fi numite în magistratură și pentru magistrații cari ar merita să fie avansați, tablouri cari să fie obligatorii pentru ministru; sau cel puțin să aibă dreptul ca el să propue ministrului, la vacanțele ce s'ar ivi, o listă de persoanele cari le-ar crede apte, și dintre cari numai alegerea să o aibă ministrul. Atunci s'ar înțelege rolul util al unui asemenea consiliu; dar cu rolul ce i se dă prin noul proiect, și anume acela numai de *veto*, care poate să-l opue la numirile sau avansările ce ar propune ministrul, nu poate fi de nici un folos, căci în realitate tot ministrul ar face numirile, având avantajul însă, cu modul acesta, de a se degaja de răspunderea morală, la adăpostul acestui consiliu superior.

Ce s'ar putea însă întâmpla când un atare consiliu, văzând că un ministru n'ar fi tocmai conștient de drep-

turile sale, sau din orce alte împrejurări, i-ar opune un *veto* sistematic la orce prezentare? Neapărat că spectacolul ar fi tot atât de urât cât și dăunător mersului justiției.

Dar a doua atribuțiune ce se dă acestui consiliu, anume cea de disciplină și judecată a membrilor întregului corp judecătorec? Pe cât este de importantă, pe atât o găsim că nu prezintă garanții suficiente de imparțialitate, și ca atare periculoasă, după cum s'a zis, principiului inamovibilității.

Dela prima vedere, compunerea acestui consiliu este jignitoare prestigiului acestei Înalte Curți de casație, căci în el se vede că ar figura doi judecători ai Curții de apel, când ar fi dat în judecată disciplinară un membru al acestei Înalte Curți. Cum doi judecători în rang erarhic mai mic să judece pe un superior?

Fără a atinge susceptibilitatea nimănui, credem că acest lucru ar fi fenomenal.

Pe lângă aceasta, ministrul care ar pune în mișcare acțiunea disciplinară, ar putea, cu toate acestea, face parte din membrii consiliului de judecată, și chiar inspec-torul judecătorec, în urma raportului căruia poate că ministrul și-a exercitat acest drept; apoi nu se vede admisă nici o recuzare posibilă, așa că unii dintre membri ar fi și acuzători și judecători.

În afară de aceste obiecțiuni aduse în treacăt acestui consiliu superior, noi ne-am ocupat în special de principiul înființării unui atare consiliu, și aci ne revendicăm dreptul atât al nostru cât și al Curților de apel, drept pe care îl avem prin actuala lege de organizație judecătorească.

În adevăr, câtă garanție pentru întreg corpul judecătorec, dispozițiile din actuala lege de organizație judecătorească, titlul III, § 1, 2 și 3 (art. 100—127) relative la pedepse și măsuri disciplinare, privegherea și autoritățile disciplinare și exercițiul acțiunii disciplinare și procedura, pe când cu noul consiliu, pe lângă că se restrânge numărul judecătorilor, dar se introduce și elemente noi, unele făcând parte din puterea executivă, iar altele dependente de dânsa. Funcționarea în mod permanent a acestui consiliu pe lângă ministerul de justiție, relațiunile aproape zilnice dintre dânsii, sunt atâtea motive cari ne fac să credem că se ridică acestui consiliu autoritatea morală și imparțialitatea necesară în asemenea solemne împrejurări.

S'a obiectat că cu cât numărul judecătorilor este mai mare, cu atât răspunderea individuală este mai mică, din care cauză în state ca Austria, Germania și chiar Franța, consiliul de judecată se compune din un număr răstrâns de membri ai Înaltei Curți, dar aci nevoit a fost legiuitorul, din cauza prea marelui număr al totalității membrilor Curții de casație, — de exemplu, Franța are în total 45 de membrii, — neapărat că cu un număr așa de mare, ar fi fost greu de tot funcționarea unui consiliu de judecată. Italia, a cărei lege de organizație s'a pus de curând în

aplicare, are asemenea un număr restrâns de membrii ai Curții de casație în consiliul de judecată, dar aceasta a făcut-o nevoită, căci ea are cinci Curți de casație. La noi însă nu se poate obiecta niște asemenea inconveniente, unde numărul judecătorilor este destul de restrâns.

Cum această Înaltă instituție, care planează deasupra tuturor celorlalte, care la anumite împrejurări, constituindu-se în Înaltă Curte de justiție, judecă pe cei mai înalți demnitari ai țării, ai cărei membrii, pentru încrederea și imparțialitatea ce le inspiră, sunt luați ca să participe la funcționarea unor importante instituțiuni de Stat, spre a face să se aplice cu imparțialitate legile lor organice, tocmai dânsa să nu inspire destulă garanție spre a judecă pe membrii ei și pe acei ai Curților de apel?

Un astfel de lucru, pe lângă atingerea prestigiului acestei Înalte Curți de care dânsa este geloasă, dar credem că este și nelogic și nedrept. Sunt recente aproape cazurile în cari Curțile au fost chemate a-și exercita puterea lor disciplinară, și știut este că au fost la înălțimea misiunii, au pedepsit pe culpabili și au achitat pe acei în contra cărora nu a găsit probe îndestulătoare, sau că faptele articulate nu puteau atrage vre-o pedeapsă disciplinară.

Părerea noastră este dar ca să se menție dispozițiile din actuala lege de organizație judecătorească arătate mai sus, cu mici modificări neapărat, din cauza întinderii inamovibilității.

VI. Prin art. 130 se prevede că inamovibilitatea se întinde și la membrii parchetelor și tribunalelor. Noi credem că această întindere a inamovibilității nu este nemerită.

Procurorul de tribunal este înadevăr un magistrat care, prin natura atribuțiunilor sale, trebuie să fie la dispozițiunea puterii executive, și acest drept exclude ideea de inamovibilitate. Stabilitatea din punctul de vedere al situațiunii lui personale, este poate demnă de interes, însă sunt necesități de ordine superioară care exclud considerațiunile de interes personal.

VII. O ultimă observațiune de căpetenie mai avem de făcut, și anume: că prin noul proiect se prevede că magistrații inamovibili de orice treaptă, se pot muta prin avansare sau pentru rațiuni de serviciu public sau în interesul unei bune administrațiuni a justiției, atunci când magistratul are în circumscripția unde își exercită funcțiunea rude, legături sau interese (art. 132 din proiect).

Această prea mare latitudine lăsată puterii executive, fie ea chiar îngădită de avizul ori-cărui consiliu superior, noi totuși credem că ar aduce, dacă nu desființarea completă a principiului inamovibilității, dar i-ar știrbi în mare parte puterea. De aceea credem că, cel puțin pentru Curți, să nu se poată aplica, ci să rămâe în vigoare dispozițiile din art. 93 al actualei legi de organizație judecătorească.

VIII. Ca cestiuni de detaliu pe care noi le-am putut în treacăt observă, sunt:

a) Prin art. 17 din proiect se creiază nulități al căror loc credem că ar fi mai nemerit în procedură, în tot cazul poate că o simplă pedeapsă disciplinară în contra celor culpabili ar fi suficientă, după cum tot acest proiect prevede în art. 148. Avem destule nulități, așa că poate ar fi bine ca să se mai reducă, iar nu să se înmulțească. Tot acest articol prevede că la necesitate tribunalul s'ar putea complectă cu un avocat prezent în sală, dar care să aibă cel puțin o practică de 5 ani. Poate că este o condiție prea grea și din care cauză ar fi poate greu de complectat tribunalul. Pe lângă aceasta, cuvântul de practică a dat totdeauna naștere la discuțiuni. Ambele sus arătate articole mai prevăd și răspunderea civilă din partea judecătorilor în anumite cazuri în ele prevăzute, lucru care este deja specificat în procedura civilă cu oarecare îngădire pentru judecători. Partea care perde, este natural să aibă, dacă nu un resentiment, dar cel puțin o nemulțumire în contra judecătorilor, și dacă s'ar mai deschide un drum de a se porni în contra acestora, credem că nu numai se va uza dar chiar se va abuza de el, de aceea noi credem că în interesul prestigiului magistraturei și pentru a se evita străgăniurile mai totdeauna nefondate, ar fi bine a se șterge aceste dispozițiuni.

b) La dispozițiunile comune s'a eliminat din proiect art. 67 din actuala lege de organizație relativ la foștii magistrați care ar voi să reintre în magistratură, dispozițiune care credem că este bine a se menține.

c) La art. 109 din proiect, credem că este o scăpare din vedere că nu s'a trecut că procurorul general al Înaltei Curți poate fi numit și dintre consilierii ei.

d) Suntem de opinie a nu se pune obligațiune consilierilor de a primi însărcinarea de procurori-generalii.

e) La art. 119 din proiect este bine a se preciza că rudele sau afinii în linie colaterală nu vor putea în viitor «a fi numiți», adică că nu se aplică acelor care se află în aceste condițiuni, funcționând la punerea în aplicare a legii, aceasta pentru a se evita orice interpretare posibilă.

f) În fine, între diferitele incompatibilități s'a mai adăogat, pe lângă cele din actuala lege, și participarea ca administrator al ori-cărora fundațiuni de bine-facere. Deși în principiu această incompatibilitate poate că este bună, dar întinsă prea mult poate fi dăunătoare chiar pentru înființarea unor asemenea instituțiuni care aduc mult folos populațiunii sărace. Se poate întâmpla ca o persoană animată de așa nobile scopuri filantropice să aibă încredere în onestitatea și aptitudinile unui magistrat pentru a'l lăsa în capul unei asemenea fundațiuni și în asemenea caz credem că n'ar fi nemerit a se opune o stavilă unui astfel de avânt generos. Pentru a concilia toate acestea cu demnitatea magistratului, credem că o atare incompatibilitate să nu se aplice și acelor administratori ale căror servicii ar fi absolut gratuite și care nu le-ar aduce nici un beneficiu material.

Înainte de a termina, credem că este bine a se aduce la cunoștința d-lui Ministru și a-l ruga să ia oarecare măsuri de ajutor pentru aprozii instanțelor judecătorești. Ei sunt aproape singurii cari au rămas fără nici un ajutor pentru timpul bătrânețelor, când orice muncă le este imposibilă, și este drept și uman a li se acorda și lor, cum s'a acordat și la alți asemenea slșbași, o mică pensiu de retragere.

Pentru acordarea unor asemenea ajutoare, credem că ministrul s'ar putea călăuzi de modul cum s'a făcut la aprozii Ministerului de finanțe.

Acestea fiind observațiile ce am putut face asupra noului proiect de organizare judecătorească, rugăm pe d-l prim-președinte ale aduce la cunoștința d-lui Ministru al justiției.

(Urmează semnăturile).

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA III

Audiența dela 12 Noembrie 1908

Președinta d-lui G. P. Petrescu, președinte

Alfieri Roșcovici cu Ministerul de finanțe

TIMBRU ȘI ÎNREGISTRARE.— SUCCESIUNE DESCHISĂ ÎN ROMÂNIA. — AVERE MOBILĂ AFLĂTOARE PE TERITORIUL ROMÂNIEI. — DEFUNCT STRĂIN.— TAXĂ DE ÎNREGISTRARE.— DREPTUL STATULUI DE A O PERCEPE.— ART. 50 DIN LEGEA TIMBRULUI.

Potrivit dispozițiilor art. 50 din legea timbrului, fiscul român are dreptul de a percepe întreaga taxă de înregistrare pentru averea mobilă dintr'o succesiune, atunci când atât succesiunea s'a deschis în România cât și averea mobilă se află aci în țară, fie defunctul român sau străin, de oarece aceste dispozițiuni sunt conforme cu principiul dreptului internațional, că fiecare stat suveran are dreptul de a pune impozite în cuprinsul hotarelor sale, pentru operațiunile ce se petrec și averile ce se află în cuprinsul acelor hotare.

No. 320. — Respins, ca nefondat, recursul făcut de Alfieri Roșcovici și alții, contra sentinței tribunalului Covurului, secția II, No. 169 din 1908, dată în proces cu Ministerul de finanțe¹⁾.

S'au ascultat: d-nii avocați P. Missir și P. Borș, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat C. Marinescu-Gogu, în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Exces de putere și violarea art. 50 alin. penultim din legea timbrului.

«Tribunalul Covurului a avut să judece apelul făcut de erezii

Roșcovici contra deciziei Ministerului de finanțe în contra impunerii lor la taxa succesorală pentru patru șlepuri ce le-au dobândit prin moștenire.

«Tribunalul constată, în fapt, că acele șlepuri sunt înscrise în registrul fluvial al consulatului austro-ungar din Brăila, și că erezii au achitat către acel consulat taxa succesorală pentru acele șlepuri, totuș tribunalul judecă că erezii trebuie să plătească taxa și către Statul român.

«Tribunalul, judecând astfel, excede puterile ce le are după lege din părți diferite.

I. «Schimbă sarcina dovezii, scutind fiscul reclamant al taxei de sarcina dovezii că vasele în chestiune cad, prin imatricularea lor, la o autoritate română sub puterea teritoriului român și impunând, din contră, erezilor Roșcovici sarcina dovezii contrare.

II. «Având a verifica dacă vasele în chestiune sunt sau nu imatriculate într'un port român, tribunalul, prin exces de putere, înlocuește dovada ce trebuie să rezulte din registru, conform art. 491 și 493 codul comercial, cu simple atestări ale căpitanului portului Brăila.

III. «După ce aveă faptul cert că șlepurile sunt înscrise în registrul unui consulat, fiind și taxa plătită, judecata nu poate admite plata a doua oară, decât cu violarea art. 50 alin. penultim din legea timbrului».

Considerând că, prin art. 50 aliniatele penultim și ultim din legea timbrului dela 1906, se prevede că atât în cazul când succesiunea unei persoane, român sau strein, se deschide în străinătate, iar averea sa mobilă se află în România, cât și atunci când succesiunea unei persoane, român sau strein, se deschide în România, iar averea sa mobilă se află în străinătate, fiscul român are dreptul de a percepe taxa de înregistrare pentru menționata avere de succesiune, afară numai dacă deja nu s'a perceput asemenea taxă în țara streină în care s'a deschis succesiunea sau unde se află averea și că, în tot cazul, fiscul român are dreptul de a percepe diferența de taxă, conform legii române, dacă în țara streină s'a perceput o taxă mai mică;

Considerând că rezultă, prin *a contrario*, din asemenea dispozițiune a citatului art. 50, că fiscul român are dreptul de a percepe întreaga taxă de înregistrare, pentru averea mobilă de succesiune, atunci când atât succesiunea s'a deschis în România, cât și averea mobilă se află aici în țară, fie defunctul român sau străin, căci asemenea dispozițiune este conformă cu principiul dreptului internațional, că fiecare stat suveran are dreptul de a pune impozite în cuprinsul hotarelor sale, pentru operațiunile ce se petrec și averile ce se află în cuprinsul acelor hotare;

Având în vedere că, în specie, Ministerul de finanțe, prin deciziunea cu No. 8668 din 1908, a supus pe recurenți la plata sumei de 21118 lei, ca taxă de înregistrare pentru valoarea de 175.990 lei, a patru șlepuri ce le au rămas ca moștenire dela defuncta Enricheta Roșcovici, conform art. 48 din legea timbrului, deși această defunctă eră de naționalitate austro-ungară, căci, pe de o parte, succesiunea s'a deschis în România, iar pe de altă parte, și acele patru șlepuri, ca avere mobilă, s'au considerat ca aflate aci în țară;

1) Vezi *Dreptul* No. 56 din 1908, pag. 463.

Având în vedere că recurenții au făcut apel contra menționatei deciziuni a Ministerului de finanțe la tribunalul Covurlui, și au susținut acolo de a fi apărați de orice plată de taxă de înregistrare, fiindcă acele 4 șlepuri sunt înscrise la consulatul austro-ungar din Brăila, așa că trebuiesc a fi considerate ca aflându-se în Austro-Ungaria, iar nu în România, și că dâșii au plătit deja taxa de înregistrare la acel consulat, prezentând ca probă certificatul emis dela acea autoritate, sau ca cel puțin să fie obligați de a plăti fiscalului român, conform citatului art. 50 din legea timbrului, numai diferența de taxă, căci acea austro-ungară e mai mică ca cea română;

Având în vedere că, contra acestui mod de apărare al recurenților, Ministerul de finanțe a produs la tribunalul certficatul căpitaniei portului Brăila, constatător că acele patru șlepuri au avut și au portul Brăila ca *port d'attache*, ceea ce însemnează, după dispozițiunile dreptului comercial relative la stabilirea existenței și exploatarei vaselor plutitoare, că acele vase trebuiesc considerate ca având domiciliul stabil la Brăila;

Considerând că faptul invocat de recurenți că acele 4 șlepuri sunt înscrise în registrele consulatului austro-ungar din Brăila, nu se poate admite ca o consecință virtuală, conform cu principiile de exteritorialitate a vaselor plutitoare, că ele se află domiciliate în Austro-Ungaria, căci prin înscrierea în registrele unui consulat austro-ungar, se dovedește numai noționalitatea austro-ungară a acelor șlepuri, iar nu și domiciliul lor stabil, care se fixează, conform codului comercial, numai prin înscrierea la căpitania unui port din Austro-Ungaria, ceea ce recurenții nici n'au invocat măcar, deși trebuiau să facă aceasta negreșit, ca mijloc necesar de apărare contra menționatului certificat, emis de către căpitania portului Brăila și produs în instanță de către Ministerul de finanțe;

Considerând că, admiterea de către tribunal a certificatului emis de către căpitania portului Brăila, precum și alte acte invocate de către Ministerul de finanțe, ca probă că cele 4 șlepuri aveau Brăila ca *port d'attache*, sau domiciliu stabil, este o constatare de fapt, care intră în suverana sa apreciere și astfel scapă controlului Curței de casație;

Considerând că, după circumstanțele mai sus expuse, rămânând bine stabilit în fapt, că atât succesiunea defunctei Enricheta Roșcovici s'a deschis în România, cât și că cele 4 șlepuri s'au aflat la un domiciliu aici în țară, urmează că atât Ministerul de finanțe, cât și tribunalul au trebuit să aplice art. 48 din legea timbrului, supuind pe recurenți la plata întreagă a taxei de înregistrare pentru succesiunea acelor șlepuri, deși dâșii greșit mai plătitese asemenea taxă la consulatul austro-ungar, căci nu erau aplicabile, în specie, nici una din ipotezele prevăzute de art. 50 invocat de recurenți, și astfel rezultă că motivul de casare este nefondat.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNE III

Audiența dela 5 Decembrie 1908

Președinta d-lui Em. Anastasiu, consilier

Iordan Mihai cu soția sa Constandina

DIVORT.— LIPSĂ DE DOVEZI SUFICIENTE.— AN DE ÎNCERCARE.— NEÎMPĂCAREA SOȚILOR.— PRONUNȚAREA DIVORTULUI FĂRĂ CERTETAREA TEMEINICIEI MOTIVELOR.— ART. 242 CODUL CIVIL.

Potrivit dispozițiilor art. 242 codul civil, tribunalul, dacă constată că soții n'au revenit la comună viețuire în timpul anului de încercare, nu mai este ținut să examineze dovezile acțiunii și să judece temeincia lor, ci are numai să pronunțe desfacerea căsătoriei în favoarea soțului reclamant.

No. 90.— Iordan Mihai a făcut apel în contra sentinței tribunalului Ilfov, secția IV, cu No. 87 din 1908, dată în proces cu soția sa Constantina, pentru divorț.

S'au ascultat: d-l avocat Gr. Zane, în desvoltarea motivelor de apel; d-l avocat Th. Popp, în combateri.

Curtea,

Având în vedere apelul făcut în termen de Iordan Mihai în contra sentinței de divorț cu No. 87 din 1908, a tribunalului Ilfov, secția IV-a;

Având în vedere susținerile orale ale părților și concluziunile d-lui procuror;

Având în vedere că Iordan Mihai, pentru insulte grave și abandon, a intentat acțiune de divorț în contra soției sale Constantina;

Având în vedere că, după dispozițiile art. 212 din codul civil, căsătorii pot, fiecare în parte, cere desfacerea căsătoriei pentru excese, cruzimi sau insulte grave ceși va fi făcut unul altuia;

Având în vedere că toate formele cerute de art. 219—239 din codul civil s'au îndeplinit de tribunal, admițându-se, în principiu, acțiunea și ascultându-se și martori;

Având în vedere că tribunalul, după ascultarea martorilor, în ziua de 15 Iunie 1907, găsind că nu este cazul a se pronunța imediat divorțul, prin sentința cu No. 51 din 1907, pronunțată în aceea zi, a dat soților un an de gândire;

Având în vedere că trecând un an dela acordarea termenului de gândire, și soții neputându-se reconcilia, soțul reclamant a făcut cerere tribunalului, pentru a se cită soția în instanță și a se pronunța divorțul;

Având în vedere că, deși tribunalul constată că soții nu s'au putut recocilia în timpul anului de gândire, totuși respinge ca nedovedită acțiunea de divorț;

Având în vedere că, conform dispozițiilor art. 242 din codul civil, după un an de încercare, dacă părțile nu vor reveni la împreună viețuire, soțul reclamant, poate face a se cită pe celalt soț înaintea tribunalului, în termenul prescris de lege, pentru a ascultă definitivă hotărâre, care atunci va admite despărțenia;

Că, prin urmare, tribunalul după ce constatase ca soții n'au revenit la împreună viațuire în timpul anului de încercare, nu mai eră ținut să examineze dovezile acțiunii, ci urma să pronunțe desfacerea căsătoriei;

Că, dar, apelul de față fiind întemeiat din acest punct de vedere, urmează a se admite și, prin consecință, și acțiunea și a se declara desfăcută căsătoria dintre numiții soți, pronunțând-se divorțul în favoarea soțului reclamant;

Având în vedere că din această căsătorie s'a născut copila Anica, astăzi în etate de doi ani și jumătate;

Având în vedere că, după dispozițiunile art 282 din codul civil, copiii se vor încredința soțului care a dobândit despărțenia, afară numai când tribunalul, după cererea familiei sau a Ministerului public, vâ regula spre binele copiilor, ca cu toți sau în parte să fie încredințați soțului în contra căruia s'a pronunțat despărțenia sau unei a treia persoane;

Având în vedere că, în speță, soțul a dobândit despărțenia;

Având în vedere că nici familia, nici Ministerul public nu au cerut ca copila să se încredințeze soției;

Că prin urmare, copila Anica, născută din această căsătorie, urmează a se încredința îngrijirii soțului apelant; Pentru aceste motive, admite.

Semnați: Em. Anastasiu, Ștefan Mladoveanu, D. Florescu.

Observație. — Decăteori încercarea de un an, dată de tribunal soților, a fost zadarnică, însoțirea lor nu mai este cu putință. În asemenea caz, soțul reclamant va cită părțile în judecată cu termen ordinar, când atunci tribunalul va da hotărîrea *definitivă*¹⁾, prin care va admite divorțul. Legea fiind, în adevăr, imperativă, tribunalul, în urma anului de încercare, nu poate nicodată să respingă divorțul, căci prin faptul că a admis anul de încercare, a prejudecat fondul și a recunoscut că sunt destule motive pentru a admite divorțul, așa precum foarte bine decide Curtea în specie. Vezi în acest sens, C. București și Cas. rom. *Dreptul* No. 73 din 1887; Bulet. s. II, 1886, p. 569 și 719. — Tribunalul n'ar putea, de asemenea, în urma expirării anului de încercare, să procedă la o nouă cercetare a faptelor. C. din Paris, Sirey, 1906, 2. 11. Vezi asupra tuturor acestor chestiuni, D. Alexandresco, tom. II, p. 40, text și nota 4 (ed. 2-a).

1) Prin hotărîre *definitivă*, nu se înțelege că asemenea hotărîre n'ar, fi supusă apelului, ci că instanța este terminată la tribunal, el fiind deseizis de afacere; și dovadă că acesta este adevăratul sens al legii, sunt art. 240 și 244, unde iarăș găsim cuvintele *„judecată definitivă”*, pronunțată de tribunal în prima instanță. Vezi D. Alexandresco, tom. II, p. 41, text și nota 1 (ed. 2-a), precum și autoritățile citate acolo.

JURISPRUDENȚA STRAINA

TRIBUNALUL CIVIL DIN BRUGES (Belgia)

Audiența dela 24 Februarie 1907

DAR MANUAL.— CREANȚĂ.— INADMISIBILITATE.

PRESCRIPTIA DE CINCI ANI.— NEADMISIBILITATEA ACESTEI PRESCRIPTII ÎN PRIVINȚA DOBÂNZILOR DATORITE DE UN POSESOR DE REA CREDINȚĂ.— ART. 2277 COD. FR. (1907 COD. CIV. ROM.).

1° Darul manual a unei creanțe este nul, întrucât drepturile incorporale nu pot fi transferate numai prin tradiția titlului care le constată.

2° Prescripția de 5 ani, statornicită de art. 2277 codul fr. (1907 cod. civil rom.), nu este aplicabilă dobânzilor legale datorite de către un posesor de rea credință, în privința sumelor ce el a primit pe nedrept.

(Din *la Flandre judiciaire*).

Observație. — Ambele puncte decise prin sentința de mai sus, nu suferă nici o discuție, atât în doctrină cât și în jurisprudență. Vezi în privința punctului întâiu, Laurent, XII, 279; Troplong, *Don. et testaments*, II, 1057; Demolombe, XX, 76; Arntz, II, 1881; Bressolles, *Théorie et pratique des dons manuels*, 79 urm., pg. 119 urm. (Paris, 1885); D. Alexandresco, tom. IV, p. 148, text și nota 2.

În privința punctului privitor la prescripția cincenală, vezi Beltjens, *Droit civil*, IV, 88, pg. 782; Baudry et Tissier, *Prescription*, 791, etc.

BIBLIOGRAFIE

Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare, promulgată la 24 Februarie 1900, pusă în lucrare la 1 Martie 1900, cu modificările introduse prin legile ulterioare, adnotată și comentată de d-l **Corneliu Botez**, președinte al secțiunii II, trib. Covurlui. — Editura Socec & Co. — București, 1908.

Acest volum, apărut acum în a III-a edițiune, revăzută și adăugită, este cel mai complet comentor asupra taxelor de timbru și înregistrare. El coprinde: Desbaterile parlamentare, toate circuliările și ordinele ministerelor de finanțe și justiție, comparațiuni cu legile vechi, bogate observațiuni asupra textelor legii, jurisprudența cea mai recentă, rezolvirea chestiunilor controversate, etc.

La fine, volumul coprinde un index alfabetic complet de taxele și scutițiile prevăzute de legea timbrului și celelalte legi în vigoare, și o tabelă alfabetică generală de chestiunile și observațiunile tratate de autor, ceace permite mănuierea volumului cu ușurință de toți cei interesați.

Prețul volumului legat flexibil, **Lei 5.**

GRIGORE V. MANIU. — **Explicațiuni teoretice și practice asupra Codului de comerț Român**, Volumul III, coprinzând legile privitoare la persoana comerciantului și noțiuni relative la fondul comercial. — Tipogr. Gutenberg, Joseph Göbl, București, 1908.

Prețul 12 lei.